

Розділ III

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 347.513:347.518

Буга Володимир Васильович,
кандидат юридичних наук
(*Донецький юридичний інститут МВС України*)

Буга Ганна Сергіївна,
кандидат юридичних наук
(*Донецький юридичний інститут МВС України*)

НОВЕЛИ У ВІДШКОДУВАННІ ЗБИТКІВ У РЕЗУЛЬТАТІ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ

У статті досліджуються новели у відшкодуванні збитків в результаті дорожньо-транспортної пригоди. Проаналізовано чинне законодавство, визначено, що потерпілому в дорожньо-транспортній пригоді відшкодувати збиток буде «своя» страхова, де він купив поліс, а не компанія винуватця. Однак слід відмітити, що на законодавчому рівні впровадити пряме врегулювання поки не вдалося. Тобто водій спочатку обирає компанію, котра у випадку дорожньо-транспортної пригоди і буде відшкодувати йому збитки. Така схема не просто покликана зупинити неправомірні дії затримання страхових виплат недобросовісними страховиками, а й зобов'язує до свідомого вибору своєї страхової компанії власника автівки. Пряме врегулювання в тестовому режимі буде діяти впродовж двох років. Працювати в такому режимі дали згоду тільки 18 страхових компаній із 323, які діють в Україні.

Ключові слова: відшкодування збитків, страхові виплати, пряме врегулювання, страхова компанія, цивільно-правова відповідальність, дорожньо-транспортна пригода.

Постановка проблеми. Для кожної держави особливо гостро стоїть проблема відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП). З цією проблемою зустрічається практично кожна держава світу. Статистика з цього приводу дуже сумна: смерть у результаті ДТП – на дев'ятому місці серед причин смертності. Так, у США в результаті ДТП щороку гине 43 тис. осіб, у Західній Європі – близько 40 тис. Щорічний економічний збиток від ДТП в усьому світі сягає майже 500 млрд. доларів США. Зрозуміло, що в даних умовах кожна країна намагається вирішити проблему відшкодування шкоди внаслідок ДТП комплексними заходами. Перше місце серед них обов'язково займають відповідні правові заходи, зокрема встановлення відповідних правових норм [1].

Аналізу останніх досліджень і публікацій цього явища присвячені роботи і виступи М. Чубинського, В. Шевченко, М. Межебицького та інших учених та практиків.

Метою даної статті є аналіз новел у відшкодуванні збитків у результаті дорожньо-транспортної пригоди.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» установлений порядок, при якому потерпілий звертається за страховим відшкодуванням до страховика, який застрахував відповідальність винного у скоєнні ДТП, при цьому страхувальник не має прямих стосунків із страховиком, у якого був придбаний страховий поліс. Зрозуміло, що за таких обставин страховик (якого потерпілий не обирав) не має ніякої зацікавленості при обслуговуванні такої особи.

Не дивно, що питання впровадження системи прямого врегулювання збитків внаслідок ДТП постало у правовому просторі України. Натомість така система впроваджена й успішно діє у багатьох таких країнах ЄС, як Польща, Франція, Італія, Бельгія тощо. Пряме врегулювання збитків, заподіяних внаслідок ДТП, полягає в тому, що шкоду, спричинену пошкодженням або знищенням транспортного засобу, потерпілому відшкодовує його страховик, тим самим виконуючи обов'язок страховика винної у ДТП особи на умовах, викладених в Угоді про пряме врегулювання збитків.

Досвід європейських країн, що перейшли до моделі прямого врегулювання, демонструє також скорочення та спрощення процедури врегулювання збитків, оскільки страховик має стимул надавати якісні послуги, швидко і в повному обсязі виплачувати збитки «своєму» клієнту, з яким він пов'язаний договірними відносинами. Однією з ключових переваг системи прямого врегулювання є гарантія вчасного отримання страхового відшкодування потерпілим. Для гарантування виконання зобов'язань один перед одним страховики сформують гарантійний фонд у розмірі 50% середньомісячного розміру страхових виплат [2].

Отже, в Україні з 1 грудня 2016 року значно змінилася система регулювання виплат по обов'язковому страхуванню цивільної відповідальності. Нарешті запрацювала Угода про пряме регулювання збитків по обов'язковому страхуванню цивільної відповідальності, укладена між 18 страховими компаніями, які складають більше 50% ринку автотранспорту [3].

Суть її полягає в тому, що потерпілому в ДТП відшкодовувати збиток буде «своя» страхова, де він купив поліс, а не компанія винуватця. Однак слід зазначити, що на законодавчому рівні впровадити пряме врегулювання поки не вдалося [4]. Однак існує цілий ряд обмежуючих факторів.

Як зазначає Сергій Зуб, керівник проектного офісу МТСБУ, по-перше, повинно бути 2 автомобілі, повинно бути контактне ДТП. По-друге, кожен водій повинен мати поліс страхування від компанії, яка входить в пул прямого врегулювання. По-третє, необхідно чітко розуміти, хто є винуватцем ДТП. Близько 80% усіх ДТП підпадають під цю систему [5].

Раз на місяць страхові компанії формують реєстр зустрічних вимог між собою і через розрахунково-клірингову систему в МТСБУ отримують компенсацію [6]. Тобто водій спочатку обирає компанію, котра у випадку чого і буде відшкодовувати йому збитки. Пряме врегулювання в тестовому режимі буде діяти протягом двох років. Працювати в такому режимі дали згоду тільки 18 страхових компаній із 323, які діють в Україні. Можливістю прямого врегулювання збитків зможуть скористатися тільки ті, хто буде дотримуватися наступних умов: учасників ДТП повинно бути не менше і не більше двох; страховики обох учасників ДТП повинні входити до числа 18 компаній, які беруть участь у проекті; ДТП повинно бути оформлено за правилами, тобто за участю поліції або по європротоколу; принцип прямого врегулювання буде стосуватися відшкодування майна; сума шкоди не повинна перевищувати 100 тисяч гривень [7].

Така схема не просто покликана зупинити неправомірні дії затримання страхових виплат недобросовісними страховиками, а й зобов'язує до свідомого вибору своєї страхової компанії власника авто [8]. Процедура врегулювання збитків та здійснення виплат має подвійну вигоду: для страховика – це поштовх до покращення сервісу обслуговування та надання якісних та вчасних послуг, завдяки чому формується «свій» постійний клієнт з імовірністю подальшої співпраці; для клієнта – надійна компанія, якій він довіряє [8].

Такий порядок став можливим завдяки тому, що 25 березня 2016 року 18 страхових компаній – членів Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ) – підписали угоду про пряме врегулювання. Цю угоду підписали такі страхові компанії: АТ «СК «АХА Страхування», ПрАТ СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ», ПрАТ СК «ПЗУ Україна», ПрАТ «СК «ВУСО», ПрАТ «УАСК АСКА», ПАТ «НАСК «ОРАНТА», АТ «ПРОСТО-страхування», ПрАТ «СК «УНІКА», ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», ПрАТ «АСК «ІНГО Україна», ПАТ «СК «Універсальна», ТДВ «Міжнародна СК», ТДВ «СК «КРЕДО», ПрАТ «СК «АСКО-Донбас Північний», ПАТ «СК «Колоннейд Україна» (колишня «QBE Україна»), ПрАТ «СК «БРОКБІЗНЕС» ПАТ «СК «Країна», ПрАТ «Європейський страховий альянс» [9; 10].

Як зазначає Леонід Кіперман, представник однієї із страхових компаній у робочій групі МТСБУ, яка займалася підготовкою впровадження нового механізму на ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, пряме врегулювання повинно покласти край політиці затягування виплат страхового відшкодування. Водій зможе обирати, до кого звертатися за відшкодуванням шкоди, отриманих у ДТП, – у страхову компанію винуватця аварії (як це відбувається сьогодні) або в ту, з котрою сам уклав договір «автоцивілки». До того ж автомобілісти будуть більш усвідомлено вибирати страховика для укладання полісу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності [1].

Також необхідно відмітити, що на думку Леоніда Кіпермана, представника однієї із страхових компаній у робочій групі МТСБУ, досвід європейських країн показує, що процедура врегулювання повинна значно скоротитися і спроститися. У страховика з'явиться додатковий стимул швидко і в повному обсязі виплачувати відшкодування клієнтові, з яким він пов'язаний договірними відносинами. Згідно з даними МТСБУ, у третьому кварталі 2016 року середній термін виплат скоротився в порівнянні з другим кварталом майже на місяць: з 154 до 129 днів. Більшість страхових компаній значно поліпшили свої показники по врегулюванню справ. Але у 21 страховика ОСЦПВ термін виплат перевищує середнє значення по ринку. Ми плануємо, що завдяки введенню прямого врегулювання страховики будуть укладатися в термін, відведений законом про ОСЦПВ, – 90 днів [3].

Слід зазначити, що якщо заяву про відшкодування страхового збитку було подано в страхову компанію винуватця ДТП, право звернення у свою страхову компанію втрачається. Європейський досвід показує, що коли потерпілий звертається за відшкодуванням у страхову компанію, яка застрахувала його цивільно-правову відповідальність, це сприяє більш повному задоволенню запиту клієнта. І якщо раніше деякі водії невідповідально ставилися до вибору страхової компанії, то зараз в інтересах кожного бути застрахованим у надійній компанії, яка є учасником системи прямого врегулювання [6].

Слід відмітити, що головними перевагами цієї системи є: вибір потерпілого в ДТП страхової компанії, у якій можна отримати відшкодування (винуватця ДТП або власної страхової компанії); скорочення термінів врегулювання збитків; гарантія своєчасного отримання страхового відшкодування [6].

Нещодавно, а саме наприкінці березня 2017 року, МТСБУ підвело підсумки роботи страховиків у межах угоди про пряме врегулювання збитків. За перші три місяці робо-

ти угоди клієнтами у межах прямого врегулювання було заявлено більше 1700 збитків, що склало майже 10% від усіх заявлених збитків за договорами ОСЦПВ компаній – учасників угоди. Відсоток клієнтів, що бажають скористатись прямим врегулюванням збитків, продовжує зростати. За результатами двох місяців роботи (грудень 2016 та січень 2017) проведено першу розрахункову сесію, у межах якої страховики здійснили взаєморозрахунки за 323 збитками на базі спеціального функціоналу ЦБД МТСБУ. Сума збитків, які були врегульовані у межах цієї сесії, склала більше 4,5 млн грн. Усі страховики – учасники угоди – виконали свої фінансові зобов'язання під час процесу клірингу [11].

Як зазначає генеральний директор МТСБУ Володимир Шевченко, переваги прямого врегулювання встигли оцінити і клієнти, і страховики. Середній строк урегулювання за збитками, що відшкодовані у межах першої сесії, склав 24 дні, що значно менше, ніж середній строк урегулювання у межах звичайної системи. Для страховиків система прямого врегулювання надає можливість підвищити лояльність своїх клієнтів, знизити адміністративні затрати та підвищити ефективність регресної діяльності [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Отже, слід зробити висновок, що скористатись прямим урегулюванням можна за наступних умов:

- 1) дорожньо-транспортна пригода стосується не більше і не менше як двох транспортних засобів, при цьому між ними наявне зіткнення, тобто ДТП є контактним;
- 2) обидва транспортні засоби є застрахованими, тобто у кожного учасника ДТП є діючий поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- 3) обидва страховики є учасниками системи прямого врегулювання збитків;
- 4) вина у скоєному ДТП покладена на одного з водіїв (тобто відсутня часткова відповідальність).

Крім того, потрібно враховувати, що при прямому врегулюванні відшкодовується тільки шкода, завдана майну.

Також можна зробити висновок, що перші місяці роботи прямого врегулювання в Україні показали перевагу роботи саме такої системи. Тим самим підтвердилася необхідність поширення саме такого порядку врегулювання на більшу частину, а то й на всі страхові компанії України. До того ж це дуже важливий крок до розвитку страхування в Україні і наближення страхового ринку до європейського зразка.

Список використаних джерел

1. Відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок ДТП [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://yurincom.com/ua/yuridichniy_visnyk_ukrainy/overview/?id=1193.
2. В Україні стартує пряме врегулювання збитків [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://odo-msk.com.ua/novini/90/328>.
3. С 1 декабря в Украине заработало прямое регулирование убытков по ОСАГО [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://5555.com.ua/index.php/8-news/52-v-ukraine-zarabotalo-pryamoe-uregulirovanie-po-osago>.
4. Межебицький М. Пряме врегулювання збитків по автоцивілці поки буде працювати на добровільних засадах / М. Межебицький // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ich.video/pryame-vregulyuvannya-zbitkiv-po-avtotsiviltsi-poki-bude-pratyuvatime-na-dobrovilnih-zasadah/>.
5. Зуб С. Під дію прямого врегулювання підпадає 80% ДТП в Україні / С. Зуб // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ich.video/ru/pid-diyu-pryomogo-vregulyuvannya-pidpadaye-80-dtp-v-ukrayini/>.

6. Як працює пряме врегулювання збитків по атоцивілці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://itg.ua/uk/novyny/yak-pratsyuue-pryame-vregulyuvannya-zbitkiv-po-avtotsiviltsi/>.

7. В Украине запустили «прямое» возмещение убытков при ДТП [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ru/news/-/389991/v-ukraine-zapustili-pryamoe-vozmeshhenie-ubytkov-pri-dtp>.

8. Прямое врегулювання збитків з автоцивілки: вже працює! [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.arsenal-strahovanie.com/news/press-reliz/104-pryame-vregulyuvannya-zbitkiv-z-avtocivilki-vzhe-pracyu%D1%94>.

9. 18 страхових компаній – членів МТСБУ підписали угоду про пряме врегулювання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uainsur.com/our-news/50348/>.

10. Список СК учасників угоди про пряме врегулювання збитків [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mtsbu.ua/ua/for_consumers/119428/.

11. МТСБУ провело першу розрахункову сесію між страховиками – членами угоди про пряме врегулювання збитків [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uainsur.com/news/53300/>.

Буга Владимир Васильевич,
кандидат юридических наук
(Донецкий юридический институт МВД Украины)

Буга Анна Сергеевна,
кандидат юридических наук
(Донецкий юридический институт МВД Украины)

НОВЕЛЛЫ В ВОЗМЕЩЕНИИ УЩЕРБА В РЕЗУЛЬТАТЕ ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНОГО ПРОИСШЕСТВИЯ

В статье исследуются новеллы в возмещении убытков в результате дорожно-транспортного происшествия. Проанализировано действующее законодательство, определено, что пострадавшему в дорожно-транспортном происшествии возмещать ущерб будет своя страховая компания, где он купил полис, а не компания виновника. Однако следует отметить, что на законодательном уровне ввести прямое урегулирование пока не удалось. То есть водитель сначала выбирает компанию, которая в случае чего и будет возмещать ему ущерб. Такая схема не просто призвана остановить неправомерные действия задержки страховых выплат недобросовестными страховщиками, но и обязывает к сознательному выбору своей страховой компании владельца автомобиля. Прямое урегулирование в тестовом режиме будет действовать в течение двух лет. Работать в таком режиме дали согласие только 18 страховых компаний из 323, действующих в Украине.

Ключевые слова: возмещение убытков, страховые выплаты, прямое урегулирование, страховая компания, гражданско-правовая ответственность, дорожно-транспортное происшествие.

Buha Volodymyr Vasyliovych,
candidat of law sciences
(Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)

Buha Ganna Sergiivna,
candidat of law sciences
(Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)

NOVELLA IN THE REIMBURSEMENT OF DAMAGE TO THE ROAD TRANSPORT ACCIDENT

The article investigates short stories in compensation of losses as a result of a traffic accident. Analyzed the current legislation, it is determined that the injured in the road and transport incident will be compensated for his own insurance, where he bought the policy, not the company of the culprit. However, it should be noted that at the legislative level, a direct settlement has not yet been possible.

That is, the driver first chooses a company, which in case of what will compensate him for the damage. Such an outline is not simply designed to stop the illegal actions of delaying insurance payments by unscrupulous insurers, but also obliges the owner of the car to consciously choose his insurance company. The procedure for settling losses and making payments has a double benefit. For the insurer, this is the impetus to improve the service of servicing and the provision of high-quality and timely services, thanks to which a «permanent» client is formed with the likelihood of further cooperation. For the client – a reliable company, which he trusts. Direct settlement in the test mode will be valid for two years. Only 18 insurance companies out of 323 operating in Ukraine agreed to work in this mode. It should be noted that the main advantages of this system are: choice of the injured in an accident insurance company, in which you can get a refund (the culprit of an accident or your own insurance company); reduction of deadlines for settlement of losses; guarantee of timely receipt of insurance compensation.

Key words: *compensation of losses, insurance payments, direct settlement, insurance company, civil liability, road traffic accident.*

Надійшла до редколегії 13.04.2017